

Ukryte w słowach

Bibliografia:

- Źródło: Marcin Brykczyński, *Słowa*, [w:] tegoż, *Czarno na białym*, Warszawa 1988, s. 18–22.
- Źródło: *Księga Rodzaju*, [w:] *Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu*, Poznań 1980, s. 24–25.

Ukryte w słowach

Czcionka drukarska

Źródło: a. nn., domena publiczna.

W czym pisarz podobny jest do Stwórcy? Czy słowa mają moc tworzenia? Czy istnieją wyrazy, które pachną lub brzmią?

Odpowiedzi na te pytania znajdziesz w tej lekcji. Zapraszam do poznania siły słów.

Polecenie 1

Dopisz po kilka skojarzeń do każdego z podanych wyrazów. Mogą to być określenia, nazwy lub czynności.

- słońce
- ziemia
- morze
- góry
- pole
- koniec

Ćwiczenie 1

Odkryj znaczenie podanych związków frazeologicznych. Dopasuj do nich poprawne wyjaśnienia.

coś jest komuś pisane

coś jest komuś przeznaczone

pisać do szuflady

pisać teksty nieprzeznaczone do druku

palcem na wodzie pisane

pisać w pośpiechu, byle jak

pisać na kolanie

pisać brzydko, niewyraźnie; bazgrać

pisać jak kura pazurem

nie można na to liczyć

zapisać coś węglem w kominie

zrobić coś dziwnego, nietrwałego

Ćwiczenie 2

Wskaż synonimy wyrazu „pisać”.

☐

czytać

☐

rysować

☐

korespondować

☐

mówić

☐

kaligrafować

☐

recytować

☐

zapisywać

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 3

Wysłuchaj nagrania wiersza Marcina Brykczyńskiego pt. 'Słowa'. Kim jest bohater liryczny wiersza? Opisz go w kilku zdaniach.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/D1jPQeykg>

Wiersz Marcina Brykczyńskiego czyta Krzysztof Kulesza

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., tylko do użytku edukacyjnego.

recytacja wiersza "Słowa" - nagranie audio

Ćwiczenie 4

Napisz, kim jest podmiot liryczny wiersza M. Brykczyńskiego 'Słowa'.

” Marcin Brykczyński

Słowa

Na początku był papier, czysty, śnieżnobiały,
Potem zjawiał się Pisarz z piórem doskonałym.
Zręcznie w papier wymierzył zaostrzonym końcem
I napisał leciutko pierwsze słowo: SŁOŃCE.
I zrobiło się jaśniej jakoś i weselej,
A on dalej wciąż pisał liter i słów wiele;
Słowo ZIEMIA, co pięknie zapachniało ziemią,
Słowo MORZE, gdzie fale w ciche noce drzemią,
Słowo GÓRY, gdzie rzeka źródło znaleźć może,
Słowo POLE, co w lecie tak się złoci zbożem,
Każde inne i to jest właśnie niepojęte,
Bo wszystkie napisane czarnym atramentem.
A on czernią na bieli pisał nowe słowa
I pod wieczór historia była już gotowa.
Więc przeczytał ją jeszcze, rozprostował dłonie
I na końcu napisał nowe słowo – KONIEC.
Schował pióro i zniknął, choć to dziwna sprawa,
Ale przedtem litery strzepnął do rękawa
I na białym papierze nic nie pozostało
Tak jak było, tak znowu czysto jest i biało.

Źródło: Marcin Brykczyński, *Słowa*, [w:] tegoż, *Czarno na białym*, Warszawa 1988, s. 18–22.

Ćwiczenie 5

Przedstaw sytuację opisaną w wierszu pt. 'Słowa'.

Ćwiczenie 6

Połącz słowa z lewej kolumny z ich opisami.

MORZE	w lecie złoci się zboże
GÓRY	pięknie zapachniało ziemią
ZIEMIA	fale w ciche noce drzemią
POLE	zrobiło się jaśniej jakoś i weselej
SŁOŃCE	rzeka źródło znaleźć może

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 7

Na podstawie poprzedniego ćwiczenia napisz, na jakie zmysły działają opisy poszczególnych elementów krajobrazu.

Polecenie 2

Stwórz metaforyczne opisy poniższych słów. Zadbaj, aby działały na różne zmysły.

LAS

KSIĘŻYC

MIASTO

TĘCZA

Ćwiczenie 8

Przeczytaj fragment 'Księgi Rodzaju' i opisz podobieństwa i różnice między biblijnym Bogiem Stwórcą a pisarzem z wiersza 'Słowa'.

” Księga Rodzaju

1,1 Na początku Bóg stworzył niebo i ziemię. [...]

3 Wtedy Bóg rzekł: «Niechaj się stanie światłość!» I stała się światłość. [...]

6 A potem Bóg rzekł: «Niechaj powstanie sklepienie w środku wód i niechaj ono oddzieli jedne wody od drugich!» [...]

9 A potem Bóg rzekł: «Niechaj zbiorą się wody spod nieba w jedno miejsce i niech się ukaże powierzchnia sucha!»

10 Bóg nazwał tę suchą powierzchnię ziemią, a zbiorowisko wód nazwał morzem.

11 Rzekł: «Niechaj ziemia wyda rośliny zielone: trawy dające nasiona, drzewa owocowe rodzące na ziemi według swego gatunku owoce, w których są nasiona». I stało się tak. [...]

14 A potem Bóg rzekł: «Niechaj powstaną ciała niebieskie, świecące na sklepieniu nieba, aby oddzielały dzień od nocy, aby wyznaczały pory roku, dni i lata;

15 aby były ciałami jaśniejącymi na sklepieniu nieba i aby świeciły nad ziemią». [...]

20 Potem Bóg rzekł: «Niechaj się zaroją wody od roju istot żywych, a ptactwo niechaj lata nad ziemią, pod sklepieniem nieba!» [...]

24 Potem Bóg rzekł: «Niechaj ziemia wyda istoty żywe różnego rodzaju: bydło, zwierzęta pełzające i dzikie zwierzęta według ich rodzajów!» I stało się tak. [...]

26 A wreszcie rzekł Bóg: «Uczyńmy człowieka na Nasz obraz, podobnego Nam. Niech panuje nad rybami morskimi, nad ptactwem powietrznym, nad bydłem, nad ziemią i nad wszystkimi zwierzętami

pełzającymi po ziemi!» [...]

2,2 A gdy Bóg ukończył w dniu szóstym swe dzieło, nad którym pracował, odpoczął dnia siódmego po całym swym trudzie, jaki podjął.

3 Wtedy Bóg pobłogosławił ów siódmy dzień i uczynił go świętym; w tym bowiem dniu odpoczął po całej swej pracy, którą wykonał, stwarzając.

Źródło: Księga Rodzaju, [w:] Pismo Święte Starego i Nowego Testamentu, Poznań 1980, s. 24–25.

Ćwiczenie 9

Łacińska sentencja „Finis coronat opus” oznacza 'Koniec wieńczy dzieło'. Czy, twoim zdaniem, sentencja ta łączy się z treścią wiersza? Uzasadnij odpowiedź.

Ćwiczenie 10

Wskaż zdania określające bohatera lirycznego wiersza „Słowa”.

- ☐ Bohater liryczny w wierszu ma trudności w swojej pracy.
- ☐ Bohater liryczny w wierszu ma bogatą wyobraźnię.
- ☐ Bohaterem wiersza jest pisarz.
- ☐ Bohater liryczny w wierszu jest w swojej pracy dokładny i precyzyjny.
- ☐ Bohaterem lirycznym jest jednocześnie podmiot liryczny.
- ☐ Postać pisarza w wierszu przypomina Stwórcę.

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 11

Uzupełnij luki przysłówkami z wiersza.

Działanie: wymierzył. **Efekt:** zrobiło się i .

Działanie: napisał. **Efekt:** zapachniało.

Źródło: Contentplus.pl sp. z o.o., licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 12

Uzupełnij luki w tekście na temat utworu Marcina Brykczyńskiego właściwymi informacjami podanymi poniżej. Wybierz spośród podanych sformułowań.

W wierszu „Słowa” bohaterem lirycznym jest . z podziwem obserwuje jego pracę. Zapisywanie kolejnych przez twórcę powoduje, że kreuje on , który powstaje na białej kartce papieru. Pisarz jest podobny do , który mocą słowa stworzył świat. Budulcem świata stworzonego przez pisarza są jego .

wyobrażenia i słowa

pisarz

Podmiot liryczny

poety

słów

własny świat

Boga - Stwórcy

rzemieślnik

znaków

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 13

Uzupełnij tabelę według wzoru, wpisując wyrazy pokrewne.

Przymiotnik	Przysłówek	Czasownik	Rzeczownik
czarny	czarno	czernić	czern
	biało		
		błękitnieć	
			czerwień

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Polecenie 3

Stwórz własny obraz poetycki, wykorzystując wyrazy zawarte w poprzednim ćwiczeniu oraz wybrane przez siebie rzeczowniki podane poniżej.

Pamiętaj, że obraz poetycki to obrazek, scenka, świat stworzony w utworze i wyraźnie przedstawiony w danym fragmencie tak, żeby czytelnik mógł sobie wyobrazić jego wygląd. W tworzeniu obrazu poetyckiego wykorzystuje się środki stylistyczne, np. epitety, porównania, metafory.

Rzeczowniki: śnieg, niebo, kruk, jabłko.

Ćwiczenie 14

W wyrazach mogą 'ukrywać się' inne słowa. Utwórz jak najwięcej wyrazów z liter słowa **KOBRA** i zapisz je tutaj lub w zeszycie.